

www.kglteater.dk

Studiehæfte
Sæson 2007/2008

JEANNIE

Af Vivian Nielsen

Det Kongelige Teater

Indhold

Samtale med instruktør Victoria Meirik	3
Terror i London	7
Fortællingen om Abraham og Isak	9
Frygt og Bæven	10

Skolebilletter til 40 kr. kan bestilles til alle de spilledage, der er nævnt som skoleforestillinger. Se datoer på www.kglteater.dk. Skolebilletter bestilles via www.kglteater.dk.

Skolebilletter kan bestilles af:
Børnehaver, fritidshjem, folkeskoler,
efterskoler, ungdomsskoler, gymnasier,
HF-studier og handelsskoler.

Til de øvrige spilledage kan der bestilles U30 billetter med 65 % rabat. U30 billetter bestilles via www.Billetnet.dk eller www.kglteater.dk U30 kan bestilles af alle under 30 år

For hver 10. bestilte skolebillet eller U30 billet kan der bestilles en lærerbillet til samme pris.

U30-billetter kan bestilles fra via www.kglteater.dk, www.billetnet.dk eller tlf. 3369 6969, tlf. 7015 6565.

Jeanne | Af Vivian Nielsen

Iscenesættelse

Victoria Meirik

Scenografi

Helle Damgaard

Lysdesign

Edward Pierce

Medvirkende

Jeanne

Maria Rossing

Simone

Stine Prætorius

Thorbjørn

Frank Thiel

Ulrikka

Kirsten Olesen

Peter

Morten Suurballe

Fie

Mille Dinesen

Aisha

Ellen Nyman

Studiehæftet er udarbejdet af Jeppe Kristensen

Samtale med instruktør Victoria Meirik

Af Jeppe Kristensen

JK: *Du har helt fra begyndelsen af din karriere arbejdet med ny dramatik. Hvad er det, der er tiltrækkende ved nyskrevet materiale?*

VM: Der er en vis friskhed. Noget nyskrevet dramatik er vældig færdig når man får det, for eksempel David Harrowers *Blackbird* eller Fosse, som jeg lige har lavet. Men uanset hvad er det ikke slidte korridorer.

Med klassikerne skal man forholde sig til en tolkning og en tradition, ligesom der kan være en mytologi omkring forfatteren selv. Det er tre nødvendige ting at forholde sig til, og hvor man skal finde sin plads. Ved ny dramatik er det kun teksten. Forfatteren og fortolkningen er endnu ikke løftet op til en bestemt form.

Jeg kan også lide at arbejde med tidlige stykker af en dra-

Samtale med instruktør Victoria Meirik

---

matiker, for eksempel mærkede jeg lidt det samme, da jeg lavede *Ivanov* af Tjekhov. Det er et tidligt stykke, og Tjekhov er ikke helt blevet den rigtige Tjekhov endnu. *Jeanne* var stadig i færd med at blive skrevet, da jeg så det første gang. Med så ufærdig et materiale er det vældig interessant at være med til at lave en forestilling ud fra intention, man allerede kan finde i teksten. Det er også lidt harakiri, lidt farligt, for rammeværket ikke afprøvet som ved et brugt stykke.

Så er det sådan, at arbejdet med friskt materiale minder dig om hvad dramatik er, hvor mange ord behøver man, hvor meget handling. Det gælder også med klassikere som Shakespeare og Tjekhov, men der er alligevel tale om mere besvarede spørgsmål, hvor man skal skrælle af for at finde ind til kernen. Da jeg læste det ufærdige manus, tænkte jeg: hvor skal det her ende? Man tænder på en grundidé, her var det idéen omkring *Jeanne*. Man må have en interesse, en fascination af noget i teksten, så tør man, selvom man ikke ved, hvad man går ind til.

Det må jo også være nervepirrende for dramatikeren, der overleverer et manus. Hvis ikke Fosse eller Kane tekster havde fundet den instruktør, der forstod dem, kunne det jo være tabt på gulvet. Der var mange gamle teaterrotter, der ikke mente Fosses stykker havde noget i sig overhovedet. Eller Tjekhov for den sags skyld. Hvor afhængige dramatikere er af en instruktør, der forstår dem, det kan jeg godt mærke en gang imellem. Så tænker jeg, at jeg må holde fast i intentionen i teksten – for jeg ved jo om det er det rigtige, jeg har greb om...

Meget ny dramatik handler om her og nu, og det er en dejlig bevægelse at være med til. Selv hos Fosse, hvis dramatik virker som noget der meget foregår inden for egne fire vægge, er der noget nutidigt i måden de taler på. Og Sarah

Kane for eksempel griber vældig ind i tiden.

JK: *Efter prøvestart har du involveret skuespillerne meget i det videre arbejde med teksten. Hvilke tanker ligger der bag det?*

VM: I udgangspunktet er jeg optaget af at få kreativiteten i gang omkring teksten. Hvis jeg kan få spillerne til at tænke med, så forstår de også teksten. Med et stykke som *Vivians*, der er meget politisk, altså fyldt med politisk sprog, bliver spillerne helt slået tilbage. I stedet for at de bare tænker, hvad er det her?, er tekstarbejdet en måde at aktivere dem på. Jeg leder ikke efter det der er mest stiligt eller cool eller ser bedst ud. Med et stykke som *Vivians*, der er meget klippet op og i små stykker, er jeg optaget af, at skuespillerne skal gå ind og tænke den proces, deres karakterer gennemgår, igennem.

Vi undersøger hele tiden, hvorfor siger de det, på den måde. Hvis det er dette *Vivian* skriver, virker det så bedre at sige det senere? Og hvis vi gør præcis som det står, hvad er så problemet? Vi forsøger at være i dialog med teksten for at finde svar. Det betyder også at vi jævnligt vender tilbage til den oprindelige tekst, og pludselig forstår, hvad det var der stod. Når jeg flytter rundt som jeg gør, og kommer med forslag til hvordan man kan gøre, så bliver man mere observant på, hvorfor teksten egentlig er som den er. Så bliver man glad for det der allerede stod der.

I går havde vi netop en sådan situation, hvor der var en replik, der ikke virkede rigtig at sige der, hvor den stod. Det ville virke bedre, hvis vi flyttede den, og da vi gik tilbage til originalmanusset, så var det lige sådan *Vivian* havde skrevet det.

Samtale med instruktør Victoria Meirik

Det er jo også den proces, der gør det sjovt at prøve. Jeg har aldrig været så glad for bare at sige, hvor folk skal gå hen.

JK: *Som du sagde, er stykket fyldt med referencer til vores politiske virkelighed. Alligevel har du sammen med Helle Damgaard lavet en skrabet, næsten tom scenografi, der blot består af et hvidt rum. Kan du forklare nogle af tankerne bag det?*

VM: Jeg tror ikke på scenografi som illustrering. For mig handler det om at skabe en modsætning. Jeg leder altid efter dynamik i billede og lyd. I dette stykke er deres største bekymring at beskytte noget, de kalder deres hjem. Men i den trang til at beskytte er de retningsløse og låst af rædsel. De benytter sig af store ord, politiske strategier og avisartikler for at fylde noget op, der er tomt. Da jeg begyndte at arbejde med Helle, tænkte jeg, at vi måtte illustrere dette 'hjem', den tomhed der råder her, derfor endte vi med en næsten øde scene med hjemme-referencer.

Hvis et stykke består af bare ja og nej, er det måske rigtigt at bygge et lille hus. Men her ligger det i teksten, at det ikke rigtig kan være sådan, den er så episk fortalt, næsten som Brecht, så den fremviser mere end den illustrerer.

Det handler om at skabe et rum med en dynamik som betyder noget, som kan bygge op om at fortælle om den stræben efter kærlighed, de to par har.

Da vi så scenografien sagde en af spillerne, at der her mindede hende om at være hjemme i en bunker. Man danner sine egne associationer. Hvad kan dette være for denne familie, der er på scenen?

Men det er ikke let med en sådan scene, for skuespillerne har brug for ting de kan anvende til at illustrere teksten, og det har de ikke fået. Men hvis vi skal illustrere tomheden, det intellektuelle og følelsesmæssige vakuum, så må det jo være reelt. Det må være der. De kan ikke sidde på et kontor med dagligdags genstande og spille tomheden.

JK: *Handler det også om at flytte fokus fra det politiske til noget mentalt eller sjæleligt?*

VM: Ja, det handler i høj grad om at sætte fokus på, hvordan disse hændelser opleves for karaktererne, mens teksten fortæller om strategien. Jeg er optaget af den form for afmagt, der hersker. De er så aggressive, men kommer ikke med nogen løsning fremad, alt forbliver status quo. Det er en helt særlig form for afmagt.

JK: *Du taler meget om rytme, lyd, i det hele taget i musiske termer. Hvad betyder det for dig?*

VM: Det her stykke bygger på rytme og musikalitet i dets tableauer og montering. Rytmen sidder i, at alle bidder passer sammen. Ofte, i andre stykker, sidder rytmen i karaktererne, og deres bevægelse gennem stykket skaber dynamikken. Her sidder rytmen i scenerne, der kommer lige efter hinanden.

Jeg tror det gælder for alle stykker, at rytmen er den måde man kommer ind i stykket på og oplever det. Dets rytme, dets pauser, lyd og dynamik er afgørende for at man bliver draget ind. Det er nogle gange skjult, andre gange mere fremtrædende. Film er et rigtig godt eksempel med den måde, de benytter sig af klipning. Sådan har Vivian skrevet dette stykke, man bliver kastet fra scene til scene. Derudover er det rytmen der gør, at man får det usagte med, stykkets puls. Bliver man glad, er det en sør-

---

Samtale med instruktør Victoria Meirik

---

gesang eller en brandtale? I dette stykke er det helt tydeligt, at det handler om at musicere. Stykket arbejder med tid, der er et konstant pres ude fra, som gør karaktererne rædde.

Da jeg lavede Fosse med døve tænkte jeg, hvordan skal dette møde mellem publikum og en dramatiker, der nærmest er musiker, blive – uden ord? Jeg blev opmærksom på, at inde i musikken, i disse meget rytmiske sætninger ”nogen vil komme, nogen vil komme”, etc., er det et billede. De siger ”nogen vil komme, nogen vil komme”, men billedet er en mand, der står og venter ved vinduet og en kvinde, der presser ham. På den måde er der altid et billede i musikken. Omvendt tydeliggør musikken det indre billede i teksten, selv om det er helt uden lyde. Musikaliteten kan fremhæve det usagte eller den tomhed, der er i Vivians tekst. Teksten har en kvalitet i sin form, der er messende, manisk. Som form er det meget interessant.

JK: *Jeanne er en karakter, der har krydset en grænse, man normalt ikke krydser. Hvordan arbejder man med en karakter, hvis handlinger næsten er uforståelige?*

VM: Det, der er i det her stykke, er jo også at man får indblik i, hvad der sker, når man har denne desperate lyst til at gøre noget drastisk. Det der skiller os fra hende er, at Jeannes desperation er stærk nok til at have fundet et sprog, som er en terrorhandling, og at det er det mest befriende hun kan gøre, det er skræmmende.

Det der er vanskeligt at forstå er, at man kan fuldføre det. Jeg tror, at vi alle som unge har haft følelsen af at være uforstået, sat til side, og med lyst til at fjerne det, der hindrer dig. Og oftest tænker man, som Jeanne her, at det er de andres skyld. Jeanne føler, at det er andre der hindrer hende. For hende er det meget enkelt, hun er drevet af en utrolig stærk drift. Det, der gør det farligt, er, at hun meget intelligent underbygger det med en ideologi og med religion. Nu går jeg ud fra, at hun virkelig er troende, men selv om hun blot måtte gøre det som taktik, er det stadig en slags tro. Jeg forstår behovet, driften, men at gennemføre det, det er noget andet.

Det handler jo om tro, det er måske det vi ikke kan forstå. Tro, forstået som noget der fylder dig med så stærk en betydning, at du aldrig vil kunne bryde de principper. Der er noget fascinerende i, at hun tror, og at hun derved lukker verden fuldstændig.

Det er ikke noget jeg ønsker vi skal tilbage til. Den næsten matematiske opdeling af verden synes jeg er forfærdelig. Men hvordan finder vi den tro, der giver os betydning uden at dele verden matematisk op i godt og ondt, dem og os?

Hvorfor er vi så optaget af Jeanne d’Arc. Det er fordi hun er imod de rigtige. At hun kæmper mod præsterne for, at alle kan få et direkte forhold til gud. Eller er det fordi hun er den lille David mod den store Goliath? Hun kæmper mod et styre, og alle er enige om, at hun har ret.

Med denne Jeanne, vores Jeanne, er vi ikke alle enige om har ret.

Terror i London

I juli 2005 blev Londons offentlige transportsystem udsat for et voldsomt terrorangreb.

Kl. 07.40 tager fire unge mænd, Jermaine Lindsay, Shehzad Tanweer, Mohammad Sidique Khan og Hasib Hussain, toget fra Luton til Kings Cross i London, hvor de stiger af.

På stationen ser man dem omfavne hinanden. De virker glade, næsten euforiske. Herefter deler de sig og tager hver sit tog. Overvågningskameraerne viser pendlere, der skynder sig for at nå toget, nogle når det, andre ikke. Få sekunder efter toget forlader perronen vælter røg frem fra tunnelen. Tanweers bombe dræber 8, ham selv inklusiv, og sårer 171. Khans dræber 7, ham selv

inklusive, og sårer 163. Lindsays bombe dræber 27 og sårer over 340. Hussein forlader Kings Cross, fordi hans tog er forsinket. Han forsøger forgæves at ringe til de tre andre. Derefter går han på McDonalds i ti minutter. Herefter ses han på bus no 91, hvor han virker nervøs og skubber til folk. Kort efter skifter han til bus no 30. Bussen er meget fyldt. Her sprænger han sin bombe og dræber 14, sig selv inklusiv og sårer over 110.

De fires baggrund var helt normal. Ikke meget adskilte deres formative år fra andre i samme generation og med samme etniske og sociale baggrund. Khan var den ældste i gruppen. Født i Leeds den 20. oktober 1974 var han 30 da han døde. Han lader til at have været gruppens leder. Tanweer blev født den 15. december 1982,

---

Terror i London

Hussain den 16 september 1986, og altså henholdsvis 22 og 18 da de døde. Alle tre var 2. generations briter af pakistansk oprindelse. Deres forældre ankom til England mange år tidligere, fandt arbejde og fik statsborgerskab.

Alle tre voksede op i et tætbygget og socialt belastet kvarter i Nordengland men familierne var ikke fattige. Tanweer og Hussein boede stadig sammen med deres forældre på bombetidspunktet- Khan var flyttet et kort stykke væk, da han giftede sig i 2001, men var stadig involveret i kvarteret som undervisningsassistent og ungdomsmedarbejder.

Alle tre fik en uddannelse lokalt. Khan huskes som en stille og flittig dreng. Han var tilsyneladende sårbar og blev nogle gange drillet. Efter skolen arbejde han med socialt arbejde, og tog senere en uddannelse i økonomi ved Leeds universitet. Han giftede sig med en pige af indisk oprindelse i 2001 og fik en datter i 2004. Ægteskabet var ikke arrangeret og begge forældrepar var i udgangspunktet imod. På universitetet udviklede Khan en dedikation for at hjælpe mindrebemidlede unge, og tog deltidsarbejde med socialt arbejde mens han studerede. I 2001 blev han en del af staben på en lokal skole, hvor han arbejde med børn med særlige behov og sproglige eller sociale problemer. Jobbet stoppede i november 2004 efter Khan havde haft længere fraværperioder.

Tanweer var en dygtig studerende og og fremragende til cricket og atletik. Han studerede idræt ved Leeds universitet og blev færdig i 2003. Herefter arbejde han en kort tid i sin fars fish and chips butik.

Hussain var ikke nogen ambitiøs studerende, glad for sport men ikke dygtig. Han forlod skolen med en dårlig

eksamen. Herefter studerede han på en handelsskole med et ringe fremmøde, men han blev hængende på studiet til det endte i juni 2005.

Da Khan begyndte på sit arbejde som lærer var han seriøs omkring sin religion. Han bad regelmæssigt i løbet af arbejdsdagen og besøgte moskeen på fredage. Han fortalte andre at han ikke havde haft en dadelfri ungdom, men at han vendt sig til religionen og ændret sit liv. Han var ikke aggressiv, ekstrem eller politiseret i sin måde at tale om religion. Han havde talt imod angrebet på World Trade Center.

Tanweer tog sin religion seriøst fra en ung alder, uden at vise nogen tegn på ekstremisme. Han ser ud til at have haft en harmonisk ungdom. Han var populær i skolen, og huskes som moden og venlig. Han ejede en rød Mercedes og gik meget op sit udseende. Så, fra 2002, ser religion ud til at være blevet det vigtigste i hans liv. Han stoppede tidligt på universitetet, fordi han mistede interessen. Herefter brugte han hovedparten af sin tid på religiøse studier, men ingen omkring ham havde set nogen tegn på ekstremisme.

Hussein huskes som stille i skolen og med få venner. Hans mest fremtrædende karaktertræk var hans store fysik. Hussain gennemførte en Hajj til Saudiarabien sammen med sin familie i 2002. Herefter begyndte han at bære traditionel klædedragt og hvidt om fredagen. Kort tid herefter blev der lagt mærke til, at han havde skrevet "Al Qaida No Limits" på sin skolebog. Han talte åbent om sin støtte til Al Qaida i skolen og sagde, at han anså flykaprerne fra 11. september som martyrer. Han sad angiveligt oppe til tidlig morgen og læste religiøse tekster og bad. I 2003 begyndte han at dyrke regelmæssig motion og overholde en diet, og tabte sig 20 kilo.

Læs mere på http://news.bbc.co.uk/1/shared/bsp/hi/pdfs/11_05_06_narrative.pdf

---

Fortællingen om Abraham og Isak

Abraham skal ofre Isak

Senere skete det, at Gud satte Abraham på prøve. Han sagde: »Abraham!« og da Abraham svarede ja, sagde han: »Tag Isak, din eneste søn, ham du elsker, og begiv dig til Moriija-landet. Der skal du bringe ham som brændoffer på det bjerg, jeg giver dig besked om.« Tidligt næste morgen sadlede Abraham sit æsel og tog sine to karle og sin søn Isak med. Da han havde kløvet offerbrændet, begav han sig på vej til det sted, Gud havde givet ham besked om.

To dage efter fik Abraham øje på stedet i det fjerne, og han sagde til karlene: »Bliv her med æslet, mens jeg og drengen går derhen for at tilbede; så kommer vi tilbage til jer.« Abraham tog offerbrændet og lagde det på sin søn Isak. Selv tog han ilden og kniven, og så gik de to sammen. Isak sagde til sin far Abraham: »Far!« Abraham svarede: »Ja, min dreng!« Isak sagde: »Vi har ilden og brændet, men hvor er offerlammet?« Abraham svarede: »Gud vil selv udse sig et offerlam, min dreng.« Og så gik de to sammen.

Da de kom til det sted, Gud havde givet ham besked om, byggede Abraham et alter og lagde brændet til rette; han bandt sin søn Isak og lagde ham oven på brændet på alteret. Så rakte Abraham hånden ud og tog kniven for at slagte sin søn. v11 Men Herrens engel råbte til ham fra himlen: »Abraham, Abraham!« Han svarede ja, og englen sagde: »Læg ikke hånd på drengen, og gør ham ikke noget! Nu ved jeg, at du frygter Gud og end ikke vil nægte mig din eneste søn.«

Da Abraham så op, fik han øje på en vædder, som hang fast med hornene i det tætte krat bagved. Abraham gik hen og tog vædderen og bragte den som brændoffer i stedet for sin søn. Abraham gav dette sted navnet: »Herrens ser«. I dag kaldes det: »Bjerget, hvor Herren viser sig.«

Herrens engel råbte igen til Abraham fra himlen: »Jeg sværger ved mig selv, siger Herren: Fordi du har handlet sådan og ikke nægtet mig din eneste søn, vil jeg velsigne dig og gøre dine efterkommere så talrige som himlens stjerner og som sandet ved havets bred. Dine efterkommere skal erobre deres fjenders porte. Alle jordens folk skal velsigne sig i dit afkom, fordi du adlød mig.«

Så vendte Abraham tilbage til sine karle, og sammen gik de til Be'ersheba, og dér blev Abraham boende.

Frygt og Bæven

Af Søren Kirkegaard

Fortællingen om Abraham har nu den mærkelige Egenskab, at den altid bliver herlig, hvor fattigt man end forstaaer den, men dog gjelder det atter her, om man vil arbeide og være besværet. Men arbeide vil man ikke, og dog vil man forstaae Fortællingen. Man taler til Abrahams Ære, men hvorledes? Man giver det Hele et ganske almindeligt Udtryk: »det var det Store, at han elskede Gud saaledes, at han vilde ofre ham det Bedste.« Det er meget sandt; men det »Bedste« er et ubestemt Udtryk. Man identificerer i Tankens og Mundens Løb ganske trygt Isaak og det Bedste, og den Mediterende kan godt ryge sin Pipe under Meditationen, og den Hørende kan godt strække Benene mageligt ud fra sig. Dersom hiin rige Yngling, hvem Christus mødte paa sin

Vei, havde solgt alt sit Gods og givet det til de Fattige, da skulde vi prise ham, som alt hvad der er Stort, og end ikke forstaae ham uden at arbeide, men han var dog ikke bleven en Abraham, uagtet han offrede det Bedste. Det man udelader af Abrahams Historie er Angesten; thi mod Penge har jeg ingen ethisk Forpligtelse, men mod Sønnen har Faderen den høieste og helligste. Dog Angest er en farlig Sag for Blødagtige, derfor glemmer man den, og desuagtet vil man tale om Abraham. Man taler da, i Talens Løb vexle de tvende Udtryk: Isaak og det Bedste, Alt gaaer ypperligt. Traf det sig imidlertid saa, at der iblandt Tilhørerne var en Mand, der leed af Søvnløshed, da ligger den forfærdeligste, den dybeste, tragiske og comiske Misforstaaelse meget nær. Han gik

---

Frygt og Bæven

---

hjem, han vilde gjøre ligesom Abraham; thi Sønnen er jo det Bedste. Hvis hiin Taler fik det at vide, da gik han maaskee til ham, han samlede al sin geistlige Værdighed og raabte: »afskyelige Menneske, Udskud af Samfundet, hvilken Djævel har saaledes besat Dig, at Du vil myrde din Søn.« Og Præsten, som ikke havde sporet nogen Varme eller Transpiration ved at prædike om Abraham, han forbausedes over sig selv, over den Alvorens Vrede, med hvilken han nedtordnede hiint stakkels Menneske; han var glad over sig selv; thi han havde aldrig talet med saadan Fynd og Salvelse; han sagde til sig selv og sin Kone: »Jeg er Taler, det, der har manglet, har været Anledningen, da jeg i Søndags talte om Abraham, følte jeg mig aldeles ikke greben.« Dersom samme Taler havde en lille Overflodighed af Forstand, der lod sig tabe, saa tænker jeg han tabte den, hvis Synderen roligt og værdigt svarede: det var jo, hvad Du selv prædikede om i Søndags. Hvorledes skulde ogsaa Præsten kunne faae Sligt i sit Hoved, og dog var det jo saa, og Feilen kun den, at han ikke havde vidst, hvad han sagde.

...

Hvis Synderen ikke blev overbeviist, saa er hans Situation tragisk nok. Han blev da formodentlig henrettet eller sendt i Daarekisten, kort, han blev ulykkelig i Forhold til den saakaldte Virkelighed, i en anden Forstand tænker jeg vel, at Abraham gjorde ham lykkelig; thi den, der arbejder, omkommer ikke.

Hvoraf forklarer man en saadan Modsigelse som hiin Talers? Er det fordi Abraham har faaet Hævd paa at være en stor Mand, saa at hvad han gjør, er stort, og naar en Anden gjør det Samme, er det Synd, himmelraabende Synd? I saa Fald da ønsker jeg ikke at deeltage i slig tankeløs Lovprisen. Kan Troen ikke gjøre det til en hel-

lig Handling at ville myrde sin Søn, saa lad den samme Dom gaae over Abraham som over enhver Anden. Mangler man maaskee Mod til at gjennemføre sin Tanke, at sige, at Abraham var en Morder, da er det vel bedre at erhverve dette Mod, end at spilde Tiden paa ufortjente Lovtaler. Det ethiske Udtryk for hvad Abraham gjorde er, at han vilde myrde Isaak, det religieuse er, at han vilde offre Isaak; men i denne Modsigelse ligger netop Angesten, der vel kan gjøre et Menneske søvnløst, og dog er Abraham ikke den, han er, uden denne Angst. Eller gjorde Abraham maaskee slet ikke, hvad der fortælles, var det maaskee paa Grund af hine Tidens Forhold noget ganske Andet, saa lad os glemme ham; thi hvad er det Umagen værd at erindre det Forbigangne, der ikke kan blive et Nærværende. Eller havde maaskee hiin Taler glemt Noget, der svarede til den ethiske Forglemmelse, at Isaak var Sønnen. Naar Troen nemlig ved at blive til Nul og Nichts tages bort, saa bliver kun det raae Factum tilbage, at Abraham vilde myrde Isaak, hvilket er nemt nok at eftergjøre for Enhver, der ikke har Troen, det vil sige den Tro, der gjør ham det svært.

...

Kan man da uforbeholdent tale om Abraham, uden at løbe Fare for, at en Enkelt gaaer hen i Forvildelse og gjør ligesaa? Tør jeg det ikke, saa vil jeg reent tie om Abraham, og fremfor Alt vil jeg ikke nedsætte ham saaledes, at han netop derved bliver en Snare for de Svage. Gjør man nemlig Troen til Alt d.v.s. til det, den er, saa tænker jeg vel, man tør tale uden Fare derom i vor Tid, der neppe ekstravagerer i Troen, og det er kun ved Troen man faaer Lighed med Abraham, ikke ved Mordet. Gjør man Kjærligheden til en flygtig Stemning, en vellystig Rørelse i et Menneske, saa lægger man kun Snarer for den Svage, naar man vil tale om Kjærlighedens Bedrifter.

Frygt og Bæven

En forbigaaende Bevægelse har vel Enhver, men hvis derfor Enhver vilde gjøre det Forførdelige, som Kjærligheden har helliget som udødelig Bedrift, da er Alt tabt, baade Bedriften og den Forvildede.

Der lod sig da vel tale om Abraham; thi det Store kan aldrig skade, naar det opfattes i sin Storhed; det er som et tveægget Sværd, der dræber og frelser. Hvis Loddet faldt paa mig at tale derom, da vilde jeg begynde med at vise, hvilken from og gudfrygtig Mand Abraham var, værdig at kaldes Guds Udvalgte. Kun en Saadan paalægges en saadan Prøve; men hvo er en Saadan? Dernæst vilde jeg skildre, hvorledes Abraham elskede Isaak. Til den Ende vilde jeg bede alle gode Aander staae mig bi, at min Tale maatte blive glødende som Faderkjærligheden er det. Jeg haaber da at skulle skildre den saaledes, at der ikke blev mangen Fader i Kongens Riger og Lande, der turde paastaae, at han elskede saaledes. Men elskede han ikke som Abraham, saa var jo enhver Tanke om at offre Isaak en Anfægtelse. Dette kunde man allerede tale adskillige Søndage om, man behøver jo ikke at forhaste sig. Følgen vilde da blive, hvis der blev talet retteligen, at en Deel Fædre slet ikke vilde forlange at høre mere, men indtil videre være glade ved, om det virkelig lykkedes dem at elske saaledes, som Abraham elskede. Var der da Een, som, efter at have hørt det Store, men ogsaa det Forførdelige i Abrahams Daad, vovede at gaae frem ad Veien; da vilde jeg sadle min Hest og ride med ham. Paa hver Station, indtil vi kom til Morija-Bjerget, vilde jeg forklare ham, at han endnu kunde vende om, kunde angre den Misforstaaelse, at han var kaldet til at forsøges i saadan Strid, kunde bekjende, at han manglede Mod, saa Gud selv maatte tage Isaak, hvis han vilde have ham. Det er min Overbevisning, at et saadant Menneske ikke er forskudt, at han kan blive salig med alle Andre, men i Tiden bliver han det ikke. Vilde man, selv i de

mest troende Tider, ikke dømme saaledes om et saadant Menneske?

...

Naar jeg da saaledes havde talt, havde bevæget Tilhørerne, saa de dog havde fornummet Troens dialectiske Kampe og dens gigantiske Lidenskab, da vilde jeg ikke forskyde den Vildfarelse fra de Tilhørendes Side, at de skulde tænke: »han har nu Troen i saa høi en Grad, os er det allerede nok, at holde i Skjoderne paa ham.« Jeg vilde nemlig tilføie: »jeg har ingenlunde Troen. Jeg er af Naturen et kløgtigt Hoved og ethvert saadant har altid store Vanskeligheder ved at gjøre Troens Bevægelse, uden at jeg dog i og for sig vil tillægge den Vanskelighed noget Værd, der bragte det kløgtige Hoved videre ved at overvinde den, end til det Punkt, hvor det simpleste og enfoldigste Menneske lettere kommer hen.«

...

Jeg for mit Vedkommende har anvendt adskillig Tid paa at forstaae den hegelske Philosophi, troer ogsaa nogenlunde at have forstaaet den, er dumdristig nok til at mene, at, naar jeg, trods anvendt Umage, paa enkelte Steder ikke kan forstaae ham, saa har han nok ikke selv været ganske klar. Alt Dette gjør jeg let, naturligt, mit Hoved lider ikke derved. Naar jeg derimod skal til at tænke over Abraham, da er jeg som tilintetgjort. Jeg faaer i ethvert Moment Øie paa hiint uhyre Paradox, der er Indholdet af Abrahams Liv, i ethvert Moment bliver jeg stødte tilbage, og min Tanke kan, trods al sin Lidenskab, ikke trænge ind i det, ikke komme et Haarsbred videre. Jeg anstrænger enhver Muskel for at faae Vuet, i samme Øieblik bliver jeg paralytisk.

Soren Kierkegaard
Frygt og Bæven